

בַּהֲבֵנֵי הַתַּא

עלון חודשי לבני תורה הספרדים המקורבים לאורו הגדול של מוהר"ן מברסלב זיע"א

גליון כג • ניסן תשפ"ו

הרה"ח ר' יוסף נחמן לוי שליט"א מרבני הארגון מחבר סדרת הספרים 'מטעמים' על התורה והמועדים

דיבורי דעת ולב ממעמקי מעיינותיו הנפלאים של הנחל נובע

לב העולם

חד גדיא - האם זה ג'ונגל?

ומפריעה לנו להאמין שבאמת הכל מתנהל באמת ובצדק.

זה 'גדול' עלינו

אך האמונה שלנו קובעת שיש לבוא עולם חשבון מדויק עם כל אחד ואחד בכל עסקיו ועניניו בהשגחה פרטית, ובאמת אין כח בשכל האנושי הקטן שלנו להקיף את כל התמונה ולהבין כיצד הצדק מתבצע בכול מארעות החיים שלנו ושל הסובבים אותנו. וכיון שזה 'גדול' עלינו - אין טעם להתעמק ולחשוב על זה בכלל.

כל המחשבות אודות פרנסה למשל, מדוע פלוני הצליח כל כך בעסק, בעוד שמצבו הרוחני נראה פחות ממני, ומדוע מתעכבת עדיין ישועתי כאשר אני מתפלל כל כך הרבה, וכן הלאה, מקורם מגיע מההבנה שיש סיכוי שאנחנו יכולים להבין מה קורה כאן בעולם. המחשבות הללו מכוננות 'חמץ', מלשון הפסוק (תהלים עג, כא) "כי יתחמץ לבבי וכליותי אשתונן". פסוק שנכתב, אגב, מיד לאחר הזכרת הצלחותיהם של עושי רשעה "הנה אלה רשעים ושלי עולם השגו חיל".

כאשר זוכים לאמונה פשוטה ולא מחמיצים את המוח בקושיות וכפירות, אזי אפשר לראות מולנו ג'ונגל שלם, בלגן ובלבול, ולמרות זאת - לא להיבהל.

"כל דרכי משפט, אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים לב, ד). האמונה מבשרת שהכל נעשה בצדק ובישר, וכמו שמתבטא דוד המלך בהמשך הפסוקים: "ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך" (שם).

לחם האמונה

המצה נקראת לחם האמונה (על פי זרר פרשת תצוה דף קפג ע"ב). המצה היא התרופה לשרוד את החיים עם כל הקשיות הללו. רק אמונה יוקדת יכולה לעמוד מול המציאות המורכבת שאנחנו חשופים אליה, ממש כמו שממשיך דוד המלך ואומר: "ואני תמיד עמך אחזת ביד ימיני" (שם).

בליל הסדר, לאחר שקיימנו את כל מצוות הלילה כתקנו, אכלנו מצה הרומזת על אמונה, אנו כבר מסוגלים לשורר בלילה הגדול הזה "חד גדיא". הקושיות על הנהגת השם הן מאתנו והלאה, אנחנו מאמינים שהכל בצדק - "צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו", גם הגדי שנאכל, גם החתול שאכל, גם הכלב שנשך, גם המקל שנשרף, הכל ביושר.

"להגיד כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו" (תהלים צב, טז).

(על פי לקוטי הלכות ראש חדש ה"ו י"ט)

כאשר מתבוננים מעט בסיפור 'חד גדיא' המובא בסוף ההגדה, מתעוררת תמיהה גדולה. מגיע בן אדם וקונה גדי, החתול בא ואוכל אותו. הכלב נושך את החתול והמקל מכה בכלב. האש שורפת את המקל והמים מכבים את האש. הסיפור ממשיך, ונראה שיש כאן גלגל שלא מסתיים, עד שכביכול השם יתברך בעצמו מתערב ועוצר את הבלגן.

ננסה להבין. הלא החתול בוודאי לא בסדר שאכל את הגדי, ואם כן הכלב צודק במה שהעניש את החתול, אם כן למה מכה אותו המקל? ואם באמת המקל לא בסדר ומגיע לו להישרף באש, מדוע באמת המים כיבו את האש? הלא חוץ מהחתול כולם כאן צודקים, אז מה קורה כאן?

ובכלל, כיצד נחת הסיפור המוזר הזה דווקא עכשיו בסיומו של ליל הסדר, לאחר כל כזיתות המצה, ארבע הכוסות וסיפור יציאת מצרים? וכי עכשיו הזמן לעסוק במריבות של חתולים וכלבים?

הדבר ברור שיש בסיפור הזה סודות עליונים, ומי יודע אם לא טמון במעשייה הזו - תרכיז מהות עבודת ליל הסדר.

מה קורה כאן?!

במבט שטחי, סיפור 'חד גדיא' משקף את מציאות החיים הנראית מול עינינו. בשפת דורנו אפשר לקרוא לזה במילה אחת: ג'ונגל. החתול נושך את הגדי, הכלב נושך את החתול, המקל מכה בכלב, וכן הלאה. וכי זה לא מה שקורה ברחוב? אדם מקים עסק בעשר אצבעותיו, ולפתע בא אחד כשרוני ומצליח להקים עסק שגורף אליו את כל הלקוחות, עד שהראשון קורס. בא אדם שלישי וממציא רעיון חדש, וכל ההשקעה של השני יורדת לטמיון...

וזה לא רק בכישורים. זה גם כלפי שמיא.

אנחנו יודעים ומאמינים שהשבת מביאה ברכה, אנו גם יודעים בבירור שכאשר ישנה רמאות וגנבה - אין ברכה בעסק. ובכל זאת, אי אפשר להתעלם מהעובדה שהרבה עסקים הגיעו לאחוזי הצלחה גבוהים למרות שהתבססו לא ממש ביושר וצדק. במקביל, ישנם גם עסקים שלא שומרים שבת ובכל זאת נראה שהם משגשגים ומתעשרים? ממש "רשע וטוב לו".

ובכלל, בעולם נושבת תחושה של הפקרות, כל מי שיש לו גישה לפרסום - כותב ככל העולה על רוחו ומפרסם, מגביהים אנשים, משפילים, רומסים ודורסים, ואין מי שיאמר להם מה תעשה ומה תפעל. נו, האין זה ג'ונגל? המציאות הכואבת הזאת מעקמת לנו את הלב

"אם המטוס יתרוסק ח"ו, נעלה כולנו לשמיים ונגיע ישר לרבינו..." היהודי שמע את פסק ההלכה יוצא מפיו של הדיין ומיד התלהב עד עמקי נשמתו, הוא החל לצעוק בתחנונים לפני הקב"ה: "רבונו של עולם יהי רצון מלפניך שהמטוס יתרוסק כמה שיותר מהר, בשביל שכולנו נזכה להגיע ישר להיכל של רבינו..."

"כעת אתם מבינים להיכן הושלכתי...? כביכול מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. לא הכרתי את הסגנון הזה מעולם..." (מתוך הראיון)

סיפורו של הדיין החשוב הרה"ג ר' עמי מוהר"ר שליט"א מנייה"ק ירושלים. גילויי לב מרגשים, הרפתקאות מיוחדות בנסיעה לאומן, ובעיקר... מה הביא אותו להתקשר עם רבינו הק' בדיבור בל יעיתק.

כתבה מעוררת ומחזקת, מרתקת ונטולת כפפות, מוגשת לראשונה לאלפי קוראי "בחיבותא".

(עמוד 4)

<<<

יסוד מצות אפיקומן ובירור תנאי האבני נזר

ספק], א"כ נאמר שבאפיקומן דרבנן לא החמירו כ"כ [והנידון בראשונים בעיקרו הוא על מצה ולא על אפיקומן]. לרשב"ם שהוא למצות אכילת מצה יהיה דינו כמצה [לרמב"ם עלות לרא"ש ספק]. לרמב"ם שהוא ענין של חביבות מצוה ג"כ תלוי דינו במצה שכ"ז שיש מצוה בה שייך חביבות [לרמב"ם עלות לרא"ש ספק]. וע"פ כל זה פסק מרן בשו"ע: 'ויהא זהיר לאכלו קודם חצות'. שאינו חובה אלא זהירות (עי' פמ"א), כיון שהוא ספק כמי ההלכה, ועוד שאפיקומן הוא דרבנן.

גדר אכילה לשובע בקרבן פסח. לרא"ש ורשב"ם היינו בסוף סעודתו, ועל זה נתקן עיקר מצות אפיקומן שנאכל בסוף הסעודה. וכ"כ המאירי: 'הפסח צריך לאכול על השובע להיות כל אכילה שאחריה אכילה גסה'. לרמב"ם כל זמן שאינו דרך רעבון חשוב לשובע ואף באמצע סעודתו, וא"כ צ"ל שיהיה בסוף סעודתו, וכ"כ בחידושי רבינו דוד (פסחים שם).

ומ"מ מבואר במשנ"ב (ג-ד) שבדיעבד אף לרא"ש יוצא יד"ח במצה שבאמצע סעודתו כל שאכל קצת מקודם, ורק במצה שבתחילת סעודתו לא יצא יד"ח.

אכילת אפיקומן לשובע. לרא"ש שהוא זכר לפסח, צריך לאכול על השובע כמו הפסח עצמו. לרשב"ם מסתבר שאין צריך, כיון שאין המצה שיוצא בה צריכה לאכול על השובע, ואף שכך היה בפועל מאחר שאכלו עם הפסח, מ"מ אין זה מצד המצה רק מצד הפסח. לרמב"ם פשוט שאין צריך, שאינו ענין כלל לדין פסח.

טעם האיסור לאכול שום דבר אחר אפיקומן. לרמב"ם כל ענין אפיקומן הוא בשביל שיהיה הפסק סעודתו במצות היום, וא"כ דבר זה עצמו גורם שלא יוכלו לאכול אחריו.

לרא"ש מצאנו כמה טעמים בראשונים:

א. משום שנאכל על השובע. ויש בזה כמה ביאורים: 1. הרשב"ם (ד"ה כגון) - מבאר ע"פ טעמו שהוא דרך גדולה, שחלק מענין הגדולה הוא שישאר טעם הפסח בפיו. 2. הרמב"ן (במלחמות) - מבאר ע"פ הירושלמי שטעמו שלא יבוא לשבור עצם, שחלק מהתקנה שיאכל לשובע הוא ג"כ שלא לאכול אחריו, שאל"כ ישאר סעודתו לאחר פסחו ויבוא לשבור עצם. 3. המאירי - מבאר (בדרך אחת) שכיון שעל השובע היינו שאחריה יהיה אכילה גסה [וכשיטתו לעיל], א"כ אם יאכל אחר הפסח מוכח שלא היה אכילה גסה.

ב. כדי שישאר טעם פסח ומצה בפיו. ונחלקו מה הענין בזה: 4. מתוס' (קכ). ורשב"ם (ד"ה אין) משמע שזהו ענין לעצמו שיהא טעם מצוה נשאר בפיו, וכן תסמו המשנ"ב (תע"א, א) והגר"ז (תע"ב, ב). 5. המאור והמאירי (בדרך אחת) כדי שלא ישכח לומר ההלל אח"כ [במאור כתב משום שבזמניהם היה נאמר במקום אחר מאכילת הפסח, כיון שבבית היה דחוק מריבוי החבורה, ובמאירי כתב סתם, ומשמע שאף במקום אחד יש חשש זה]. 6. הר"ן - שלא יבוא לאכול הפסח בשני מקומות, שע"י טעם בפיו יחזיר זכור שאכל פסח ולא יאכלנו במקום אחר.

לרשב"ם שא"כ לאכול אפיקומן לשובע, שייך רק הטעם השני שישאר הטעם בפיו.

אכילה לשם מצות אפיקומן. לרא"ש לכתחילה צריך לשמה ובדיעבד אינו מעכב (משנ"ב יב). לרשב"ם צריך כוונה לצאת ידי חובת מצה (שעה"צ ד' ופמ"ג מ"ז תפ"ו). לרמב"ם לכא"ל לא שייך כלל כוונה, שאינה מצוה מיוחדת אלא ענין לחביבות המצוה, ואכמ"ל.

אכילה אחר אפיקומן. לרא"ש ורשב"ם מסתבר שאסור לאכול שום דבר, אף אם אח"כ יאכל שוב כזית אפיקומן, מאחר שיצא יד"ח באפיקומן ושוב יש איסור אכילה, וכ"כ במשנ"ב (תע"א, א) שרק בדיעבד אם אכל שיאכל שוב אפיקומן (וע"ע מ"ב תע"ב, כב; תע"ז, ד; גר"ז תע"א, א). לרמב"ם מסתבר שיכול לאכול אחריו כמה מרצה, כל שאח"כ חוזר ואוכל כזית מצה באחרונה, שהעיקר לדעתו הוא שיפסיק סעודתו במצה, ואין דין מיוחד באפיקומן שנאמר עליו שיהיה אסור לאכול אחריו.

א. ואפשר לתלות מחלוקתם בשני הטעמים שהובאו בטעם דין זה של לשובע: א. רש"י (ע. פו.) והרשב"ם (שם) כתבו שהוא כדרך שנתבאר בשאר הקרבנות, שצריך לאכול מגדולה כדרך המלכים כשהוא שבע ולא רעב. ב. בירושלמי איתא כדי שלא ישבור עצם מתוך רעבונן [וביאורו בתוס' (קכ)]. שאינו דומה לשאר קרבנות, דפסח לאו חשוב כ"כ משלחן רבו], והביאורו הראשונים.

ויתכן שלטעם רש"י צריך דווקא בסוף הסעודה, וכלשון הגר"ז: 'שובע היינו שהפסח יחזיר גמר כל השביעה כדי שיהיו נהנים באכילתו כדרך חשיבות'. והוא טעמם של הרא"ש והרשב"ם. ולטעם הירושלמי י"ל שכל שאינו רעב אין חשש שישבור עצם, וזהו טעם הרמב"ם שידוע שדרכו בכל מקום בירושלמי.

ליל הסדר בבית משפחת סבאג. יושבים יחדיו מנער ועד זקן ומספרים ביציאת מצרים. "מאוחר. צריך להזדרז" נשמע קולו של שמעון אחד האחים. "בקצב הזה לא נספיק את האפיקומן לפני חצות" הסביר דבריו. מיד קפץ אחד הנוכחים "הרי יש את עצת האבני נזר הידועה". "זה לא לכתחילה" טען יחזקאל אחד הדודים. וכדרכה של תורה, התפתח דיון בדיבוק ופולפול חברים, עד שנשמע קול קורא ואומר "רבותינו הגיע זמן ק"ש של שחרית"...

מצוי בבתיים רבים של חכמים ויראי ה' שמאריכים במצות סיפור יציאת מצרים, כראוי ללילה זה שזוכנו לצאת בו מאפילה לאורה, ואינם מספיקים אכילת האפיקומן קודם חצות. ואם נפשך לומר שלא יאכלו סעודתו החג ויכרו האפיקומן מיד אחר 'כורך', שמחת החג מה תהא עליה.

וכבר איתבדר בי מדרשא עצת האבני נזר (או"ח שפא), שיאכל קודם חצות כזית מצה, ובתנאי קודם למעשה: "אם הלכה כראב"ע שזמנו עד חצות הריני מכוון לצאת יד"ח בכזית זה לשם אפיקומן, ואם הלכה כר"ע שזמנו עד עלות איני רוצה לצאת". וע"י תנאי זה, מיד לאחר חצות יכול להמשיך בסעודתו, מכיון שלראב"ע אחר חצות כבר אינו זמן אפיקומן וא"כ שוב אין איסור אכילה, ושוב בגמר סעודתו יאכל כזית נוסף לאפיקומן לצאת ידי דעת ר"ע.

ורבות נשאו ונתנו הפוסקים בדבריו, ונבוא בדרך ארוכה וקצרה עד כמה שיספיקו גבולות הגליון. ובשביל לבאר דבריו כראוי, צריכים אנו לעיין היטב בכל מהות מצות אפיקומן והנידונים התלויים בו, ואחר נפן לבאר דבריו באריכות.

ג' שיטות ביסוד ומהות מצות אפיקומן:

א. רא"ש (פסחים י, לד) - האפיקומן הוא זכר לפסח. וביאורו, שהפסח היה נאכל בסוף הסעודה כדי שיהא על השובע, וזכר לזה תיקנו חכמים שיאכל כזית מצה באחרונה. וכדבריו פסק מרן בשו"ע (תע"ז).

ב. רשב"ם (ק"ט): - האפיקומן הוא עיקר מצות אכילת מצה. וביאורו, שבזמן הבית עיקר מצות אכילת מצה היו יוצאים במצה הנאכלת בסוף הסעודה יחד עם הפסח שנאכל על השובע, ועל כן גם בזמן הזה שאין פסח, עדיין מצה זו שבסוף היא העיקר. ומטעם זה כתבו האחרונים (מ"ב א) שראוי לאכול כשני זיתים לאפיקומן, אחד כהרא"ש והשני כרשב"ם.

ג. רמב"ם (חמ"ג ומצה פ"ח ו-ט) - אפיקומן עניינו שיהא הפסק סעודתו במצות היום. וביאורו, סובר שנאכל לשובע אינו דווקא בסוף הסעודה אלא העיקר שלא יהיה דרך רעבון, וכל שכבר אכל קצת יכול לאכול הפסח, ואחר אכילת הפסח אוכל שאר סעודתו, ובסוף הסעודה אוכל שוב כזית פסח או מצה "כדי שיהיה הפסק סעודתו וטעם בשר הפסח או המצה בפיו שאכילתו היא המצה". וביאר דבריו הגר"פ פערלא (סה"מ לר"ט ג, יא) שהוא כמו שמבואר (ר"ה כו): שבמקדש תקעו בראש השנה בשופר וחצוצרות, והיה השופר מאריך וחצוצרות מקצרות שמצות היום בשופר. ולשיטתו דין אפיקומן היה גם בזמן הבית, משא"כ לרא"ש ורשב"ם כל ענין אפיקומן הוא רק לאחר החורבן.

והרבה חילוקי דינים באכילת אפיקומן תלויים בפלוגתא זו, ונבארם בקצרה.

סוף זמן אכילתו. לגבי קרבן פסח נחלקו התנאים (פסחים קכ): עד מתי זמנו, ר' אלעזר בן עזריה אומר עד חצות, ור' עקיבא אומר עד עלות השחר. ואיתא בגמ', שזמן אכילת מצה הוא כזמן אכילת הפסח, שהוקשה מצה לפסח.

ולהלכה, נחלקו הראשונים: הרמב"ם (ק"פ ח, טו; חו"מ ג, א) פסק כר"ע, והרא"ש (ברכות א, ט; פסחים י, לח) חשב מספק לדעת ראב"ע. וע"י בביה"ל שליטת דעות שאר הראשונים במח' זו.

עוד נחלקו, אם לפי ר"ע עשו חכמים הרחקה לאכול עד חצות כדי להרחיק מהעבירה. דעת הרמב"ם שלגבי קרבן פסח עשו הרחקה ולגבי מצה לא עשו ואוכלו לכתחילה עד עלות, וביאר רבינו מנוח בדעתו, שרק בפסח שיש חשש שיאכל אחר עלות ויתחייב כרת חששו חז"ל, אך במצה שאין חשש זה לא החמירו [ומה שבק"ש ג"כ עשו הרחקה אף שאין כרת, כתב הצ"ח (ברכות ט). שקבלת עול מלכות שמים שאני]. והרא"ש לא ברירא ליה זה, שבפסחים כותב בתו"ד שאפשר שלר"ע עשו הרחקה בפסח ומצה, אך בברכות לא הזכיר זה והחמיר רק משום דעת ראב"ע, וכן בר"ן החמיר רק משום ראב"ע ולא משום ר"ע גופיה, ומשמע שלר"ע א"כ עד חצות, והרשב"א והא"י הסתפקו בזה.

ומאכילת הפסח נלמד לאפיקומן, לראב"ע ודאי זמנו עד חצות ולא אח"כ. לר"ע תלוי במח' הנ"ל: לרא"ש שהוא זכר לפסח יהיה דינו כפסח [לרמב"ם חצות לרא"ש

מה זה ש? בקו אגדלך

יוצאים ליער: מידי מוצ"ש מתחזקים יחדיו הר' משה ישראל עם הר' שלום כהן, בליבון דרכי עצתו הנפלאה של רביה"ק, הלא היא השיחה בינו לבין קונו. בתוכנית קצרה ונעימה, עולים דיונים, מתחדדות תובנות, והכל בשפה פשוטה ונעימה השווה לכל גפש.

'חסד שבגבורה' מה זה אומר לי? הרה"ח ר' יוסף חיים חדאד שליט"א עם עצות לחיי היום יום, ע"פ המידה היומית בספירת העומר.

סיפורי מעשיות: שיעור חדש ומרתק, בימים שני ורביעי עם הר"ר נתן ישראל שליט"א

בימי חול המועד, יעלו בקו אי"ה ראיונות מרתקים ומחזקים. תוכניות סוחפות וייחודיות, דבר יום ביומו.

02-3137556

מערך השידורים מבית אגדלך

הננו להודיע לכלל משפחות האברכים הע"י כי ארגון אגדלך מפעיל מערך שידורים ע"י שדכנית ותיקה ומנוסה העוסקת בהתאמת שידורים לציבור בני התורה הספרדים המקורבים לאורו של מוהר"ן מברסלב זיע"א

לרישום ובידורים: 0527140321

אברך / בחור יקר!
מבקש פנימיות? מחפש קרבת ה'?
מקומך איתנו!

ליצירת קשר והתחברות לחברות בפרסה ארצית, פנה כבר היום לראשי מערך החבורות

לבחורים:

הר"ר יוסף חיים אבאי שליט"א
0533135370

לאברכים:

הר"ר יצחק אנקווה שליט"א
0548421293

ליצירת קשר עם מזכירות אגדלך:
052-714-0454

לקבלת העלון באימייל,
יש לשלוח בקשה לכתובת:
agadelta148@gmail.com

* הסיבה באפיקומן. לרא"ש ורשב"ם צריך הסיבה (סי' כ, שעה"צ ד). לרשב"ם אין צריך הסיבה (שעה"צ ג) שלשיתו אינה מצוה. ובדיעבד אם קשה לו לחזור ולאכול סומכים על הרמב"ם (שעה"צ שם וחז"ע), ואכמ"ל.
** אכילת אפיקומן בב' מקומות או בהפסק שינה. לרא"ש שייך דין זה (המבואר בסי' תעה) וכקרבן הפסח, לרשב"ם ורמב"ם לא שייך דין זה, ואכמ"ל.

אחר הדברים האלה נפן לבאר עצתו של האבנ"ז, להעלותם בקנה אחד עם דברי הפוסקים. ויש לדון בחידושו בכמה דברים:

א. חצות לר"ע - לדבריו נפקא שלדעת ר"ע אוכל האפיקומן אחר חצות, וכבר נתבאר שאולי גם לר"ע עשו הרחקה שעד חצות, אמנם כבר כתבנו שמסתבר שבדברנו לא עשו הרחקה ואין להחמיר כ"כ.

ב. אכילה לשובע - לרמב"ם ורשב"ם אי"צ כלל אכילת האפיקומן לשובע, ולרא"ש צריך לשובע וכאן שאוכלו באמצע סעודתו יש לדון אם חשוב לשובע, ויהיה תלוי במח' הנ"ל בגדר אכילה לשובע אי דווקא בגמר הסעודה או לאו, ופשוט השו"ע כהרא"ש שדווקא בסוף הסעודה, ומ"מ כבר נתבאר שבדיעבד יצא.

ג. איסור אכילה לאחר זמן המצוה - האבנ"ז מחדש שלאב"ע אפשר לאכול מיד אחר חצות, ויש לעיין בהאי מילתא: לרמב"ם י"ל דאתי שפיר, שדין הפסק סעודתו במצוה שייך רק בזמן המצוה, שאין ענין להאריך במצות היום אלא בזמן המצוה.

ולרא"ש ורשב"ם תלוי בטעמים שנתבארו בדין זה: לרמב"ן (2) והמאירי (3) אסור, שהרי אם יכול לאכול מיד אחר חצות, ישאיר סעודתו לזמן זה ויבוא לשבור עצם [לרמב"ן], וכן אם אוכל אז מוכח שאינו אכילה גסה ומראה שלא היה הפסח לשובע [למאירי]. לרשב"ם (4) ותוס' (4) מסתבר שמותר כיון שלא שייך ענין גדולה והמשכת טעם אחר זמנו. למאור (5) לר"ן (6) מותר כיון שאחר חצות כבר עבר זמן אכילת פסח לראב"ע ולא שייך לגזור על זה [לר"ן]. וכן הלל [למאור] י"ל שלדעת ראב"ע זמנו עד חצות כזמן הפסח שהרי נאמר ההלל על הפסח, וכמו שכתב הרמ"א וביאר דבריו בכה"ח שזהו טעמו, וא"כ אחר חצות לא שייך לגזור כן, ואחר שאנו מקילים לאומרו לאחר חצות מטעם המתבאר בכה"ח שם ובעוד פוסקים, שוב אין לנו חשש זה.

ד. תנאי במצוות - דנו הפוסקים בכמה מקומות האריך מהני תנאי במצוות, והרי כל מידי דליתא בשליחות ליתא בתנאי (כתובות עד.), והיינו מעשה שא"א לעשותו ע"י שליח א"א להתנות עליו, וא"כ האריך אפשר להתנות על אכילת מצה שא"א לעשותה ע"י שליח. אכן באמת לאו דבר חדש הוא, שכבר מצאנו ענין תנאי במצוות בכמה פוסקים (שו"ע לר, ב לגבי תפילין דר"ת, מג"א תפט, ז לגבי ספירת העומר, רעק"א מו לגבי ק"ש ועוד).

ויש ליישב ע"פ דברי הרמב"ן (ב"ב כו:): שרק בתנאי שבינו לבין חבריו א"א להתנות אם אינו יכול לשולחו לחבירו, אך בתנאי שבינו לבין עצמו אין בזה גריעותא. ועוד נראה ליישב שרק בדבר ששייך לומר בו שליחות, לכן כ"ז שאינו יכול לשלוח מוכח שאין לו בעלות גמורה על הדבר שיוכל להתנות עליו (כהסבר התוס' בכתובות), אך במצוות שאין שייך בהם כלל שליחות וכמו שהאריך בקצוה"ח (ריש קפב), אין מגרע בעלותו מה שאינו יכול לשלוח ומהני תנאי [ועיי' ישוב נוסף בחת"ס (שו"ת ד, צ)].

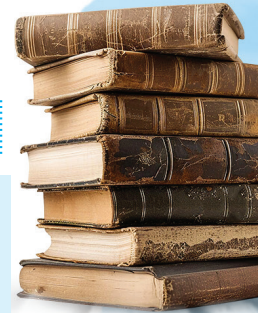
קצירת האומר

הבאנו סימוכים לחידושו של האבנ"ז נזר, ואף שבעצתו לא יוצאים יד"ח מהמובחר לדעת ראב"ע שאינו חשוב לשובע, מ"מ כיון שהוא מח' אם צריך לשובע, וגם בדיעבד יצא לכוב"ע, יש לסמוך על זה, אחר שהוא רק חומרא לאכול עד חצות, וגם בשו"ע לא כתב אלא יהא זהיר ולא מדינא. וכן י"ל על שאר פקפוקים שנתבארו. וכן קילסו עצה זו באחרונים (עי' בפסק"ת), וכן הביאו בחז"ע (בשו"ת בסופו) בפשיטות.

[ג. ב. כבר נודע הנידון אצל זקני ברסלב אם אפשר לסמוך על חצות רבינו [6] שעות שוות אחר תחילת הלילה] לענין אכילת אפיקומן, ולא נכנסנו כעת לברר ענין זה].

ב. ודע עוד, שלדעת הרמב"ם מועילה עצת האבנ"ז אף ללא עשיית תנאי כלל, שהרי לדעתו אין מצוה מיוחדת באפיקומן, אלא רק שסוף סעודתו יפסיק ע"י מצוה, ולדעתו אף אם כבר אכל אפיקומן מותר להמשיך לאכול כל שאכ"כ יאכל שוב כזית, וא"כ כל שאוכל מצה לפני חצות וממתין עד חצות יצא לשי" ראב"ע ומותר לו להמשיך באכילה, ואף שלא התנה שלר"ע אינו רוצה לצאת, מ"מ יכול לאכול כל שיאכל שוב כזית, וכבר הביאו כן משמו של הגר"י (הגדת מבית לוי).

אך למעשה אחר דקיי"ל כהרא"ש שלשיתו נתבאר שאין לאכול אחריו על סמך שיאכל שוב אפיקומן, א"כ עדיף שיתנה שלר"ע אינו יוצא שאל"כ יצא יד"ח גם לר"ע אף שלא כיון בהדיא וכנ"ל, ושוב אסור לו להמשיך בסעודתו.

בצילום של החכמים

לקראת ימי הפסח הקדושים, זכינו בארגון 'אגדלך' לשיחת חג מרתקת ייחודית ונטולת כפפות עם הדיין החשוב הרה"ג ר' עמי מזרחי שליט"א.

בתחילה הרב לא התלהב מהרעיון. "אני לא אוהב ראינות ואיני חפץ בפרסום וציטוטים, וכי מה לנו, תלמידי רבינו, ולרעש המיותר הזה?". רק לאחר שהתברר עד כמה תועיל השיחה הזו לקוראים הרבים, הואיל הרב שליט"א ובמאור פנים מיוחד הזמין אותנו לביתו בירושלים.

שעת ערב מאוחרת, שכונת רמות המעטירה. טיפסנו קומה אחת, דפיקה וחצי על הדלת והנה אנחנו כבר במרכז הסלון, ספריות קודש עמוסות בספרי שו"ת חדשים גם ישנים עוטפות אותנו בחמימות. "בואו, תרגישו בבית, אתם אורחים יקרים מאוד", פונה הרב בחביבות, תיכף הוא מזדרז למטבח, טורח בגופו להכין כוסות תה מהביל, ומיד אנו צוללים לשיחה רוויית הוד קדומים.

היו שם, באותן שעות מרוממות - התרגשות גדולה, גילוי לב כמוסים, ובעיקר דיבורים צלולים וברורים מלאים בדעת וחכמה. שילוב מרתק של זפוח הלב ופשטות, עם למדנות וחדות יוצאת דופן.

"בשביל עניני רבינו יש לי את כל הזמן שבעולם, מצידי אפשר לדבר עד שיאיר השחר..." פותח הרב את דבריו.

תחילה נשמח לשמוע, היכן נולדתם וגדלתם:

ובכן, גדלתי בשכונת ארזי הבירה בירושלים בבית מלא וספוג ביראת שמים. אבי הרב יונה ע"ה היה מגבאי בית הכנסת 'אוהל רחל', שם כידוע התפלל ומסר שיעורים רבות בשנים מרן הגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל. אבי ז"ל היה מגיש לו את התה והקפה, וממנו ספגתי את מעלת שימוש החכמים, עוד בהיותי ילד קטן זכיתי לסדר את השולחנות והספסלים לשיעורו של מרן הרב בן ציון זצ"ל. היה זה יקר בעיניי יותר מכל הון דעלמא. כך, כאשר דמותו של הרב זיע"א חופפת על חיי נכנסתי בשערי הישיבות הקדושות.

בישיבה הגדולה למדתי בישיבת 'עטרת ישראל' בראשות מורינו ראש הישיבה הגאון

הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל. שם זכיתי בחדש השם עלי להגות בתורה, שנים מתוקות וערבות אלו אזכור כל חיי.

בישיבה, נפשי נקשרה בעבותות אהבה עם מרן הגאון הצדיק רבי מאיר חדש זצ"ל ששימש למעלה מיובל שנים כמשגיחה המיתולוגי של ישיבת 'חברון' ובד בבד כיהן גם בתפקיד המשגיח של ישיבת 'עטרת ישראל' ו'אור אלחנן'.

המשגיח היה דור חמישי לגאון מוולנא. זה ממש פחד פחדים, 'העיניים שראו את העיניים', בדומה למה שהתבטא פעם רבי אברהם ב"ר נחמן על אביו רבי נחמן מטולטשין: 'אשרי העיניים שראו את רבי נתן שראה את רבינו הקדוש'. כך זכינו ללמוד מהמשגיח שהיה תלמידו של הסבא מסלבוקא תלמיד רבי ישראל מסלנט ולמעלה בקודש עד הגר"א זיע"א.

ר' מאיר היה שילוב אדיר של גאונות, התמדה ויראת שמים נוראה, הפנים שלו האירו בצורה מבהילה, אני וחברי יכולים לספר בברור כי ראו אצלו רוח הקודש. הסתובבו בישיבה סיפורים מרטיטים על כוחו הרוחני, כל רז לא אניס ליה. ומצד שני, הוא היה אבא רחמן במלוא מובן המילה. לשם דוגמא, המשגיח התגורר בקומת הכניסה של הישיבה, ובמשך עשרים וארבע שעות היממה, הבחורים נכנסו לביתו, להתייעץ ואפילו רק כדי להביט בו.

היו כאלה שאף הרגישו בנוח לפתוח את המקרר ולקחת בניחותא חתיכת עוגה, כוס תה או ארוחה שבושלה (הכל כמובן ברשות ובשמחה). סיפר לי פעם בנו של המשגיח, כי כשהוא היה ילד, באחת הלילות בערך בשעה שתיים, הוא נמנם במיטתו והנה הוא רואה דמות חומקת במסדרון. עברו דקותיים והוא שומע רעש של מים מחדר האמבטיה. התברר שלא היו מים חמים בפנימייה, והיה בחור שהרגיש בן בית לכל דבר ועניין, עד שהוא ניגש בחופשיות לדירת המשגיח, שם השיג בקלות את מבוקשו...

אני זוכר היטב גם את רעיינו הצדקנית של המשגיח, היא הייתה אשה קדושה מאוד, נכדתו של רבי בן ציון מאיישישוק שנתן לחפץ חיים הסכמות לספריו. הרבנית ע"ה נתנה את כל ליבה וביתה לתלמידים, באופן מעורר השתאות.

ההתמדה של המשגיח אף היא הייתה לשם

דבר. הוא היה יושב בביתו, רכון על ספר בראש השולחן, לא אחת קרה, שסביבו ישבו בחורים, דיברו ביניהם על דא ועל הא, ואפילו עישנו בסמיכות אליו והוא בכלל לא הרגיש. בשביל לקרוא לו היה צריך ממש לצעוק, אחרת, ר' מאיר פשוט לא היה שומע מרוב ריכוז.

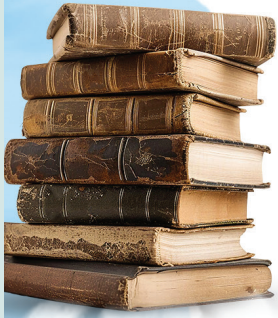
פעם אחת, כאשר הגיעו בחורים להתוועד עם המשגיח בביתו, המתינו שיעצור מלימודו על מנת שיוכלו להתחיל את הוועד עימו, אולם ר' מאיר היה שקוע ראשו ורובו בסוגיא מסוימת ולא היה עם מי לדבר. לאחר שחלפו מספר דקות, הרגישה הרבנית בדבר, היא נגשה בעדינות לבעלה והחלה למשוך את אוזן הספר מהשולחן, עיניו של המשגיח החלו לרדוף אחרי הספר המתרחק ורק אז הרים את עיניו להבין מה זה ועל מה זה...

"זהו מין הסתם הדמות האחרונה..."

בימי ההספד על המשגיח, הגיע לישיבה הגאון רבי דן סגל שליט"א להספיד. בין דבריו ציין כי פעם אחת הגיע למעונו של הסטייפלר ושוחח עמו על תנועת המוסר. הסטייפלר מנה בפניו דמויות הוד מבעלי המוסר שזכו לשילוב מיוחד של גדולה עצומה בתורה וגדולה עצומה במוסר. ר' דן שאל: "ובדור שלנו?" ענה הסטייפלר: "בדור שלנו איני מכיר רק את רבי מאיר חדש, והוא מן הסתם הדמות האחרונה..." כך התנסח הסטייפלר שכידוע מילותיו היו שקולות ומדודות ביותר.

כשזכיתי להוציא לאור עולם את סדרת הספרים 'אור מאיר', שם נקבצו מאות משיחותיו של המשגיח בשפה ברורה ושווה לכל נפש, נכנסתי גם לגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי זצ"ל שממש יצא מגדרו מרוב התפעלות ושמחה, הוא אמר לי: "אני הרי תלמיד של המשגיח". למרות שלא היה ממש תלמידו, אלא תלמיד של ר' מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל שהיה תלמיד של המשגיח, למרות זאת הרגיש שהמשגיח זצ"ל היה רבו במוסר וביר"ש.

ב"ה הספרים הללו נהפכו לנכס צאן ברזל בהיכלי הישיבות ובבתי ישראל, נמכרו מהם כבר אלפים רבים, וביזכות הבהירות שבהם, זכיתי שאפילו בנות ישראל, מחנכות ואימהות קוראות את הספר בשקיקה גדולה.

הצדיקים.

כך ראינו אצל כל רבותינו, הנהגה ברורה שלא לדבר על צדיקים, אפילו אם הם היו סבורים אחרת. לא מדברים על צדיקים, לא מדברים על חכמים, חד וחלק.

זאת בעצם אחת המעלות הגדולות שיש לנו, בני עדות המזרח, להאמין בכל הצדיקים, גם כאלו שלא הכרנו באופן ישיר.

לימוד גדול ונוקב

בהיותי נער צעיר התלוויתי לחכם בן ציון אבא שאול זצוק"ל ביציאתו מבית הכנסת, במורד המדרגות בין אוהל רחל לשיבת נובהרדוק, שאלתי אותו תוך כדי הליכה: כבוד הרב, האם לחילוני יש דין של תינוק שנשבה או לא? ענה לי הרב בניגון ערב הזכור היטב לתלמידיו, מנגינה שאי אפשר להעביר דרך המילים הכתובות: "למאי נפקא מינא?" (במלרע כמובן...). עניתי: "לדבר עליהם לשון הרע". באותו רגע - כל הנעימות התפוגגה. חכם בן ציון נעצר מהליכתו, הביט בי בעיניו

ממונות של רב העיר ביתר עילית, הגאון רבי יעקב תופיק שליט"א, זוהי שליחות קודש אותה אני זוכה למלא עד היום ב"ה.

באותן שנים, עסקתי גם בכתיבת המבחנים של הרבנות הראשית, דרך תפקיד זה אפשר ליצוק תוכן ולהשפיע על אחת מהתוכניות המחייבות ביותר בעם ישראל, מבחנים אשר גורמים לאלפי אברכים ללמוד ולהבחן כמעט על כל ארבעת חלקי שולחן ערוך בעיון.

ואז.

התקרבותי.

לרבינו.

למה? איך? מה קרה? האם שמעתם איזה בת קול? הרגשתם חיסרון כלשהו בעבודת השם?

האמת שהתשובה לשתי השאלות היא: לא.

לא שמעתי בת קול וגם לא הרגשתי חיסרון מיוחד. כמובן תמיד שאפתי לעוד, אך לא הרגשתי שאני שבור ממה שהו או מתוסכל מכישלונות. צריך להבין, על פי היעדים

מעניין לציין שכאשר הגיעו בחורים לשמוע מהמשגיח 'וועדים', הוא תמיד היה שואל לפני כן: במה נִדְבַּרְתֶּם? כלומר באיזה נושא עסקתם קודם שניגשתם אליי. לא היה כזה דבר לבוא למשגיח סתם. היינו צריכים קודם לדון באיזה עניין השקפתי שקשור לדרך המוסר ואז להיכנס ולשמוע דרכי חיים ממנו.

אפשר לומר שחיי ממש עוצבו לפי השקפתו, ואני כל כך מודה לה' שזיכני להספיק לשמוע ממנו מאות שעות של שיחות ובעיקר - לראות. כמה ספגנו, אני וחבריי, מעצם ההסתכלות בו. רבי מאיר חדש היה מלאך השם צבאות, וכנראה גם היה הדמות שהכי נגעה לליבי באותן שנים. היה בו הכל ובשלימות: התמדה, עדינות, גאונות, חכמה, טהרת הלב. ר' מאיר היה 'אור' גדול בכל קנה מידה.

לסיום תיאור חייו של ר' מאיר מזווית ראייתי האישית, כדאי להזכיר משפט מעניין שיצא פעם מפיו, כך הוא אמר: "ה'עולם' אומרים - מי שמדבר לעצמו, סימן שאינו נורמלי. ואני אומר - מי שלא מדבר אל עצמו - הוא לא נורמלי". המשגיח סבר שעל האדם להיות מרוכז בתיקון מידותיו ולא בהתפזרות על מעשיהם של אחרים, התמקדות עצמית כזו המביאה אף לדיבורים שלנו לעצמינו...

עכשיו הרב מפורסם כדיין חשוב, איך 'שינתם כיוון' ונכנסתם בד' אמות של הלכה?

לאחר נישואיי, נכנסתי לכולל הלכה בעיר ביתר עילית ונשאבתי כולי ללימוד השו"ע. תוך מספר שנים זיכני הקב"ה לעמוד בראשות כולל אברכים מצטיינים בעיר. במקביל, שימשתי כמשגיח בשיבת 'באר יצחק' בראשות הרב משה ששון שליט"א במושב תפרח שבדרום. לנגדי עמדה תפיסתו של המשגיח ר' מאיר חדש, שנשאל לא אחת במה עדיף יותר לעסוק מול בני הנעורים, במסירת שיעורי עיון כר"מ בשיבה או בהקניית דרכי מוסר ויראה כמשגיח? התשובה שלו הייתה חדה וברורה: ללמד מוסר. כיון שעם לימוד תורה אפשר להחכים את התלמיד כיצד ללמוד, ואילו עם לימוד המוסר אפשר בס"ד ללמד את התלמיד כיצד לחיות...

בתוך שלל העיסוקים הנפלאים האלה הוסמכתי לרב, מו"צ ודיין, ולפני כעשרים שנה, גלגלה יד ההשגחה שאכנס לעובי הקורה ואתמנה להיות חבר בבית הדין לענייני

חכם בן ציון נעצר מהליכתו, הביט בי בעיניו היוקדות ובתוקף גדול אמר לי: "תקשיב! ובעוד ידו הקדושה מונפת לעברי בתנועת אזהרה, המשיך: "ל-ד-ב-ר על אחרים, אף פעם לא כדאי!"

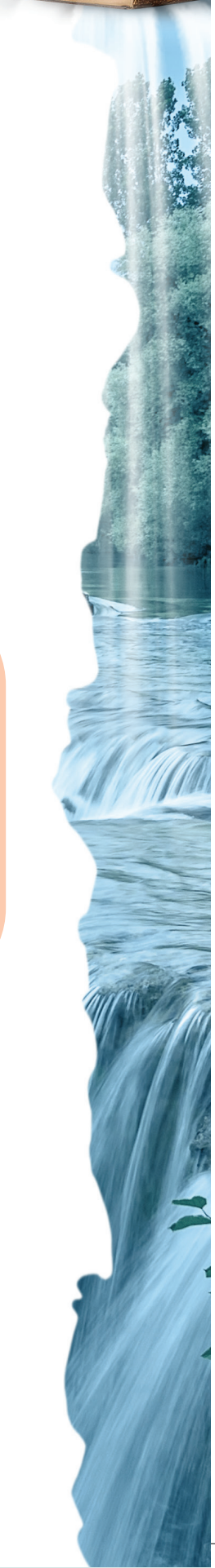
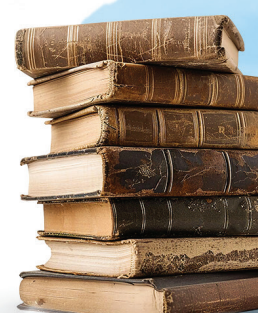
היוקדות ובתוקף גדול אמר לי: "תקשיב!" ובעוד ידו הקדושה מונפת לעברי בתנועת אזהרה, המשיך: "ל-ד-ב-ר על אחרים, אף פעם לא כדאי!". הרב בכלל לא נכנס איתי לפלפול התורני, 'כן' תינוק שנשבה, 'לא' תינוק שנשבה. רק קבע נחרצות: לא כדאי לדבר.

היה זה לימוד גדול עבורי.

על החינוך הזה גדלנו, אני וכל מי שניק חכמה ודעת מהחכמים בדור הקודם...

הרוחניים עליהם גדלתי וחונכתי, הגעתי בס"ד לכל המטרות אותם הצבתי לעצמי, גם שקיעות בתורה, גם הרבצת תורה לעדרים, גם כתיבת שלושה ספרים. למעשה, הייתי בהגשמה ובמיצוי עצמי גדול מאוד.

וכאן כדאי להזכיר נקודה חשובה: למרות שמעולם לא עלה בדעתי אף רצון וכמיהה לתהות על קנקנה של תורת החסידות בכלל ותורת ברסלב בפרט, בכל זאת זכיתי שמעולם לא דיברתי נגד רבינו או אנשיו. בבית אבי ספגתי אמונה פשוטה וזכה בכל

לפני שאפרט את השתלשלות העניינים הלאה, כדאי להזכיר את המשל המופלא אותו סיפר רבינו, השיחה הזו מובאת בחיי מוהר"ן בסימן תרג: "ספרו לי בשמו שאמר לעניין עסק הקבוץ שלו משל: שיש עוף אחד שמיטל ביצים הרבה מאד, רבני מפלג עד שאי אפשר לו ליטב עליהם על כלם להוליד מהם עופות. ונתן לו השם יתברך בטבעו שהולך ומשליך בערמה איזה ביצים בקן עוף אחד, וכן משליך עוד איזה ביצים באיזה קן אחר, וכן משליך ביצים שלו בקנים של עופות אחרים, ואלו העופות אחרים אינם יודעים שהביצים אינם שלהם והם יושבים עליהם עד שמולידים מהם עופות. וגם זה העוף לוקח לעצמו כמה ביצים שלו ויושב עליהם ומוליד לעצמו עופות ואחר כך פורח העוף הנ"ל עם הילדים שלו, ומתחיל לצפצף ואי שומעים כל העופות שנגעשו אצל אחרים מביצים שלו, והם מכירים הקול ונמשכים מיד אחר העוף הנ"ל שבאמת יצאו ממנו, וחוזרים אליו. והנמשל מובן מעט למי שיודע איזה רמז מעגן גדת עסק הנהגת של רבנו ז"ל עם העולם עכ"ל.

האמת, מי ששמעה לפני את אותו צפצוף, הייתה דווקא רעייתי תחי, וכפי שאספר מיד.

הסבתי את תשומת לבה של אשתי למדבקה הזו, ואמרתי לה: "תראי איזה מעניין..."

אני? לאומן? ועוד בראש השנה? אני מחפש צרות??

סיימנו את הקנייה, והתחלנו בהליכה לכיוון ביתנו. לפתע רעייתי פונה אלי, אני זוכר בדיוק היכן עמדנו, למרות שעברו מאז כבר שבע עשרה שנה, היינו באמצע רחוב רבי עקיבא בביתר עילית. ואז היא אומרת: "אתה יודע? יש לי הרגשה שאתה צריך לנסוע לראש השנה לאומן!!!"

הסתכלתי עליה, כמו שמוסתכלים על... האמת שאני לא מוצא את ההמחשה המתאימה. באותם רגעים לא ידעתי אם לצחוק או לקחת את הדברים ברצינות... אני? לאומן? ועוד בראש השנה? אני מחפש צרות?? מה לי ולאירוע הלא ברור הזה? מה לי ולברסלב? אחרי שהתאוששתי מעט מההלם, אמרתי לה בניחותא: "אשתי היקרה, אני מכבד את

השכן, הוא הרי נוסע לאומן כל שנה, חסיד ברסלב בנשמה, בוא תשאל אותו, אולי יוכל לסדר לך חדר מסודר ונוח."

לא תאמינו, אבל אחרי שתי דקות מצאתי את עצמי עומד מול דלת ביתו של ר' ישראל ללום השכן, הוא היה עסוק באריות המזוודה, כשלתע אני מנחית עליו שאלה מהחלל החיצון: "תגיד ר' ישראל, אם ארצה לנסוע לאומן, יש מצב להיות איתך בדירה?" ישראל כמעט התעלף... "מה??? הרב רוצה לנסוע לאומן? אני לא מאמין למשמע אוזניי".

הוא קרא בהתרגשות עצומה: "וואוו, איזה זכות, ממש ימות המשיח. לא ידאג כבודו, אני אשן על הרצפה ואתם תישנו במיטה שלי. אין שום בעיה. העיקר תבואו". סיכמנו שנסתדר. הקשיתי שוב לשאול: "ומה יהיה עם האוכל?". "הרב אל תדאג, אוכל עלינו, הכל בתכלית ההידור".

בעיה אחת נפתרה. כעת ניגשתי לבעיה השניה, המשמעותית יותר - הנפקת דרכון. שאלתי אותו, האם אפשר למצוא פתרון, הרי

הכל השתנה אצלי ברגע אחד. פתאום קיבלתי יכולת להכיל, להבין, להעריך ולאהוב את כל אותם יהודים צדיקים ונעלים שסביבי. הרגשתי בבית המקדש, בימות המשיח.

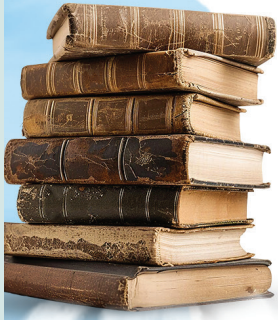
בעוד יומיים וחצי אנחנו נהיה בערב ראש השנה. השכן לא נבהל ומיד הרים טלפון לחבר שהרים טלפון לאחותו, היא ממונה על משרד הפנים בעיר מסוימת (לא כדאי שאגלה באיזה עיר, שלא יעשו לה צרות...). אחרי מספר דקות, קיבלתי עדכון נוסף: "תגיע מחר על הבוקר למשרד, יצלמו אותך ובמקום תוכל לקבל לידיים את הדרכון".

כך היה. למחרת בשעות הבוקר כבר הייתי במשרד הפנים באותה העיר, ובצהריים קיבלתי את הדרכון, כשבמקביל, רכשתי בזריזות כרטיס טיסה ללילה. תוך עשרים

ההרגשות שלך. אם את נותנת לי עצות כאלו נפלאות לעבודת ה', אני מוכן לזרום. אבל, קודם כל אין לי דרכון, מעולם לא יצאתי מהארץ, והתאריך כעת: כ"ו באלול. לפי מה שידוע לי, הזמן שלוקח מאז הרישום במשרד הפנים עד הנפקת הדרכון בפועל הוא בערך חודש וחצי. ודבר שני: אני בן אדם עדין שקשה לו להסתגל במקומות לא שגרתיים. אני צריך את המוכר והידוע. איך אסע לשבוע ימים, ואשתכן בתוך בית אוקראיני עם אנשים שאיני מכיר?"

אשתי לא נבהלה, והחלה לסדר לי את הראש: "לגבי השהייה באומן, בוא ננסה לבדוק עם

מעשה שהיה כך היה: בתאריך כ"ו באלול של שנת התשס"ט, יצאנו אני ורעייתי לחנות ספרים כדי לרכוש ספרי ילדים כמתנה לילדנו. אשתי חיפשה ספרים לילדים ואני המשכתי להסתובב בחנות, לפתע צדה עיני מדבקה לא שגרנית, עליה הודפסה שיחה ב' מתוך הספר שיחות הר"ן: "טוב מאד להשליך עצמו על השם יתברך ולסמוך עליו. ודרכי כשבא היום, אני מוסר כל התנועות שלי ושל בני והתלויים בי על השם יתברך, שיהיה הכל כרצונו יתברך, וזה טוב מאד. גם אני אין צריך לדאג ולחשוב כלל אם מנתנה פראוי אם לאו, מאחר שסמוך עליו יתברך, ואם הוא יתברך רוצה בענין אחר הוא מרצה להתנהג בענין אחר, כרצונו יתברך".

הרי השעות האלו של חצות
הם השעות הכי מזוקקות
של הימנמה. אלו הם שעות
של קרבת השם עם האיכות
הכי גבוהה.

וארבע שעות מהרגע בו אשתי הציעה לי את הרעיון, כבר עמדתי מול שער העלייה למטוס.

יש סיבה הגיונית לרעיון הנסיעה הזו?

עד היום אין לי הסבר מה דחף את רעיתי לכל ההרפתקה הזו. לא היה לה קשר מקדים לברסלב, אף אחד לא הלהיב אותה קודם לכן על אומן והמסתעף. פשוט הייתה כאן יד של השגחה נעלמת.

לפני שיצאתי מהבית, הרגשתי חובה לאחל ברכת 'שנה טובה' לגאון הגדול רבי יעקב תופיק שליט"א רבה של ביתר עילית שהוא ממש משיירי הכנסת הגדולה. הרגשתי שאיני יכול להיעלם לו כך, בהפתעה, הייתי מתפלל אצלו בכל שבת ובפרט בחגים וימים טובים. הצלחתי לפגוש אותו מהרגע להרגע, נישקתי את ידו ואמרתי לו: "הרב, אני לא אהיה כאן בראש השנה, אז באתי כעת לברך ולהתברך". הרב שאל: "מה, נוסעים להורים?" אמרתי לו: "לא כבוד הרב, אני נוסע לאומן". רבי יעקב נדהם ואמר רק מילה אחת: "ל-מ-ה?" עניתי לו בהכנעה: "כי אני רוצה לקבל שם יראת שמים וקרבת ה'". כשאמרתי את המילים הללו, אורו עיניו, הוא החזיק את ידי בחמימות רבה וברכני בכל הברכות.

ובכן, עליתי למטוס, האמת, שעד היום איני מבין איך זה קרה, הדרכון, כרטיס הטיסה ובעיקר ההסכמה שלי לכל התהליך המופלא הזה. כשחיפשתי את מקומי בירכתי המטוס, פגשתי אנשים מביתר עילית, הם היו בטוחים שעליתי בטעות על המטוס הלא נכון...

מסביבי ישבו כמובן עמך בית ישראל מכל המינים והגוונים, והחגיגה החלה...

רק כאשר היינו בין שמים לארץ, קלטתי לאן הגעתי...

באמצע הטיסה ניגש אלי יהודי שכנראה שתה כמה כוסות גדולות של ויסקי, ראה אותי עם המלבוש הרבני, ושאל: "כבוד הרב, אפשר לשאול שאלה?" הנהנתי לו בחיוב. ואז הוא שאל: "אם המטוס עכשיו יתרוסק לתוך הצוקים מתחתינו, מה יקרה כאן לכולם?" נדהמתי מהשאלה, אבל החלטתי לזרום עם האווירה, השבתי לו: "אם המטוס יתרוסק ח"ו, נעלה כולנו לשמיים ונגיע ישר לרבינו...". היהודי שמע את 'פסק ההלכה' יוצא מפיו של הדיין ומיד התלהב עד עמקי נשמתו, הוא החל לצעוק בתחנונים לפני הקב"ה: "רבונו של עולם יהי רצון מלפניך שהמטוס יתרוסק

כמה שיותר מהר, בשביל שכולנו נזכה להגיע ישר להיכל של רבינו..."

קעת אתם מבינים להיכן הושלכתי...? כביכול מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. לא הכרתי את הסגנון הזה מעולם...

המטוס השוך, תיקום מושלכים באמצע המעבר

במקביל לאתגרים האנושיים הללו, ביקשו מכולם מיד אחרי ההמראה את הדרכונים, שוטרי הגבולות של אוקראינה הצטרפו אלינו לטיסה ועל מנת לחסוך את זמן ההמתנה בשדה התעופה בקייב, החתימו את הדרכונים כבר במהלך הטיסה. החתימו בזריזות מאתיים דרכונים, ואז הביאו לבחור צעיר לחלק אותם. המטוס השוך, תיקום מושלכים באמצע המעבר, דרכונים נופלים מהערימה, בלגן שלם.

לא ידעתי מה זה היה לי. חשבתי לעצמי: התברר שאשתי טעתה... זה כנראה היה רעיון לא טוב, כל הנסיעה הזאת.

טוב, הגענו לאומן בשעה טובה, בשנים ההם - תוך שלוש שעות משעת הנחיתה יכלו להגיע אומנה.

זכיתי להיות בציון נתתי פרוטה לצדקה, אמרתי לראשונה את התיקון הכללי, לא הרגשתי שום דבר במיוחד. הייתה לי אמונה פשוטה שיש כאן צדיק גדול, הבטיח מה שהבטיח והנה ב"ה זכיתי. אמרתי לעצמי, הייתי בהרבה קברי צדיקים, הנה, עכשיו אפשר לצרף גם את רבי נחמן מברסלב לרשימה...

הגיע ליל ערב ראש השנה, ישנתי כמה שהספקתי, התעוררתי מוקדם, ולאחר תפילת שחרית של ערב ראש השנה והסליחות, רגלי נשאו אותי שוב פעם לציון. נעמדתי בסמיכות לציון ככל יכולתי, וחשתי במין תשוקה גדולה

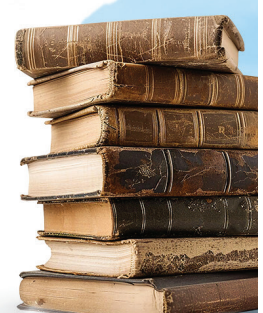
לעמוד ולא להרפות. התחלתי לבקש מה': "ריבונו של עולם, אני מבין בשכל שיש כאן משהו גדול, הלב לא מרגיש כלום, אבל בדעת, בעומק, אני יודע שרבי נחמן הוא צדיק גדול מאוד".

נתתי שוב פרוטה לצדקה, שוב התיקון הכללי, הרגשתי מין קול פנימי שאומר לי: אל תעזוב, אל תצא ותמשיך הלאה, תתעקש, כל רגע שאתה פה האמונה שלך גדלה.

נשארתי, וחשתי דחף לומר שוב פעם תיקון הכללי, קראתי את העשרה מזמורים, התפילה שאחריהם, ושוב התחלתי את התיקון הכללי, ידעתי שקריאה אחת מספיקה, אבל בכל זאת, רציתי לקרוא שוב ושוב, ככה עמדתי שעות על גבי שעות, מהבוקר מוקדם ועד בערך השעה שלוש בצהרים. זה היה לא נורמלי. ואז הרגשתי משהו שלא הכרתי מעודי. הלב שלי רעד, בער, ובאותם רגעים הרגשתי פרץ אדיר של אהבה לצדיק, אהבה הכי גדולה שיש. רק שנבין, זהו צדיק שמעולם לא למדתי את משנתו, לא הכרתי את עצותיו, לא הייתי מחובר לחסידיו, ופתאום תוך יום אחד, אני חש כלפיו אהבה אדירה, אהבה שלא שייך לתאר, לב עולה על גדותיו באהבה לצדיק, באהבה לה' יתברך, חשתי ברמ"ח איברי ובשס"ה גידי את "ויאמינו בה" ובמשה עבדו", הרגשתי שהנשמה שלי פשוט מחוברת בעבותות אהבה לנשמת הצדיק שטמון כאן, מטרים ספורים ממני.

חשתי עומד לפני הר סיני

האהבה הפנימית הזאת, השפיעה מיד על כל ההסתכלות שלי מול המצב סביבי, האנשים המגוונים שעמדו בכל רחבת הציון פתאום נראו מאירים וזכים. הכל השתנה אצלי ברגע אחד. פתאום קיבלתי יכולת להכיל, להבין, להעריך ולאהוב את כל אותם יהודים צדיקים ונעלים, הרגשתי בבית המקדש...

בימות המשיח... חשתי עומד לפני הר סיני עם אלפי אלפי יהודים כאיש אחד בלב אחד. צריך לדעת שיש דבר כזה, מי שלומד שער הגלגולים רואה באופן מפורש את מה שמלמד האריז"ל על ההשתטחות בקבר של צדיק, אשר על ידה אפשר לזכות שנשמת הצדיק מתאחדת עם המשתטח ונותנת לו עזר וסיוע ממש. אני חושב שזה מה שקרה לי. אגב, אחרי שהתקרבתי לרבנו הקדוש שמעתי מרבים שמספרים על חווייה דומה. פשוט פלא פלאים. עד היום, שבע עשרה שנים אחרי אני מתמלא באהבה לצדיק ומנסה להמשיך ולהיות דבוק באור הנשגב הזה.

באתי לאומן, חשבתי שאני בקבר של עוד צדיק, אבל בחסד ה' עלי, זכיתי למפגש משנה חיים לגמרי, איזו זכות יש לנו להיות מקושרים לצדיק יסוד עולם שהולך לפנינו ומוליך אותנו בדרך כה מופלאה, קדושה וזכה.

איך המשכתם את האור הנפלא שהיה לכם בציון רבינו הק' לחיי היומיום?

ב"ה אחרי שעבר עלי ראש השנה מיוחד במינו. חזרתי לארץ עם הרגשה מתוקה

דווקא בחייו, או גם אחרי פטירתו, ידעתי שישנם רבים שעושים זאת גם בדור הזה, וזכיתי בס"ד כבר באותה שנה להיות אצל רבינו, גם בחנוכה וגם בשבועות.

הייתי בתוך אור כל כך גדול, שאפשר לומר שהשנה היא, הייתה שנה בה זכיתי לגעת בנקודות אישיות ולהצליח בעניינים רבים בעבודת ה' שבמשך שנים הרגשתי תקוע בהם. פתאום דברים נפתחו באופן בלתי יאמן. כל כך האירי בי אור הצדיק עד שלא יכולתי להישאר אדיש מול משפחתי הקרובה, לחנוכה כבר הגעתי עם אבי מורי ע"ה. הוא אפילו זכה להדליק את הנרות בתוך הציון הקדוש ביום השמיני של חנוכה. מכרו את ההדלקה והוא זכה במצווה. בחנוכה היה קור גדול, בחוף עשרים מעלות מתחת לאפס, ובפנים בתוך הציון הפנימי, מד המעלות הורה על אפס (!), למרות זאת אבי ז"ל זכה להתרפק זמן רב על הציון, וממש קשתה עליו הפרידה.

ואיך הסביבה הגיבה לכלל התהליך הזה?

במשך השנה היא, היו אנשים ששאלו אותי שוב ושוב: מה קרה לך? הכל בסדר? למה דווקא ברסלב? הרגעתי את כולם ואמרת:

השתדרג, תפילת השחרית שלי, הלימוד בכלל, אפילו כתיבת פסקי הדין בבית הדין קיבלה משמעות אחרת, משהו מיוחד קורה איתי ואתם שואלים שאלות? תבואו, תטעמו ותבינו".

האמת שאני מודה להקב"ה שנתן לי את כל התפקידים הציבוריים לפני שהתוודעתי לרבינו, אחרי שכבר טעמתי מהכל, אני כבר לא חושש להפסיד תפקיד כל שהוא, אין לי בעיה לוותר על כל המשורות הללו, ההתקרבות הזו שווה ויקרה בעיניי יותר מהכל.

בסופו של דבר, מבחן התוצאה הוא זה שמוכיח. ואם כוחו של רבינו יפה לבוא ולקחת אותי איך שאני ולהביא אותי לחיבור כל כך מיוחד עם הקב"ה, אז אני הולך אחריו. וכי אני צריך להתנצל בפני מישהו שגיליתי את רבינו?

זו לא שווייץ וגם לא ניו יורק

הרי מה יש לנו עם האור הגדול הזה, כסף? ברור שלא. הכספים שהוצאתי במשך השנים על הנסיעות לאומן שווים בערכם כמו לחתן עוד ילד. מה עוד יש, כבוד? בהתקרבות

הפעילות של "אגדלך" ממש מקלפת לאנשים את החומות של החתונות. אנחנו בעצם אומרים, רבי נחמן מברסלב הוא צדיק שיכול לתת מזוזר ומענה לכל יהודי, אתה יכול להישאר איך שאתה לביש ונראה, ופשוט להיות תלמיד של רבינו ולבעור לה' יתברך.

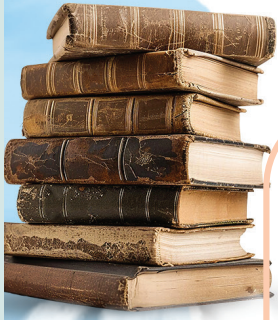
הרב מזרחי שליט"א בהילולת רבי נתן - טבת התשפ"ו, בהשתתפות 500 חברי אגדלך

לברסלב ובפרט בנסיעה לאומן - בטוח אין כבוד. נופש? פשוט שאין, עיירה נידחת ופרימיטיבית.

הגמרא אומרת מפני מה אין מעיינות חמים בירושלים? כדי שלא יאמרו על עולי הרגלים

"חברים, אתם יכולים לחזור לנשום בצורה סדירה. לא נסחפתי ולא התבלבלתי. תבינו, הלב שלי עבר חווייה אישית שלא אוכל לעולם להביע אותה באמת מול אף אחד. אני מרגיש שקיבלתי מרבינו - כוחות ותעצומות שלא קיבלתי מעולם. לימוד התורה שלי

וצימאון להכיר מקרוב מי הוא אותו צדיק שנשמתי כל כך נמשכת אחריו. התחלתי לצלול בספרים, וכבר צדה עיני בדיבור הידוע אותו אמר רבינו, שמי שיבוא אליו בכל שלושת הזמנים, אזי יזכה להינצל מעולם התוהו, לא נכנסתי לסוגיא האם

רבי מאיר חדש היה מלאך
השם צבאות, וכנראה גם
היה הדמות שהכי ננעה
לליבי באותן שנים. היה בו
הכל ובשלימות: התמדה,
עדינות, גאונות, חכמה,
טהרת הלב. ר' מאיר היה
'אור' גדול בכל קנה מידה.

שעולים לירושלים בעבור זה.
אפשר לומר כך גם על אומן, זו
לא שוויץ וגם לא ניו יורק, זוהי
מדינה גרועה ולא אטרקטיבית,
ומי מדבר על טלטולי הדרכים.

אני מוכרח לומר: בשנים
האחרונות (מאז שהתחילה
המלחמה בין רוסיה לאוקראינה)
לוקח לי חודש להתאושש
מהנסיעה. יום כיפור אני תשוש
לגמרי, סוכות - עדיין תשוש. מי
שכבר לא צעיר מדי, הגוף שלו
נשבר בנסיעה הזו, אבל הכל
שווה. אם אני רוצה לעבוד את
השם, ויש צדיק שמביא אותי לכך,
שממלא אותי בקרבה עצומה לה'

- אז ממילא שום דבר לא יכול לעמוד מנגד.

לא היה לכם בכלל את הבעיה המוכרת והידועה של ה'מה יגידו בשידוכים וכדו'?

אחרי שחזרתי מאומן בפעם הראשונה,
אנשים אמרו לי: "אתה עוד תראה, הקשר
שלך עם ברסלב יהרוס לך בשידוכים, תזהר".
מה אומר לכם, ב"ה כבר חיתנתי את בני
היקרים עם משפחות נפלאות ואיכותיות.

אכן היו מספר בעלי מעמד שלא היו מעוניינים
להתקדם בשידוך איתנו בגלל הקשר שלי
לברסלב, והאמת שאני די מבין אותם. רק
שנבין: אנשים לא מכירים מקרוב את רבינו,
זה נשמע להם מלחיץ ולא נורמאלי. ולכן
בתיקון חצות אנחנו צריכים להצטער ולבכות
על החשכת אור הצדיק. עד כמה שיש ב"ה
קירוב לעניין של רבינו, אנחנו עדיין נמצאים
במין החשכה, רבבות יהודים עדיין שומרים
מרחק מאורו של רבינו, ולא מעלים על דעתם
שישועת הנפש שלהם פשוטה כל כך. ועל
כך צריך לצעוק לה'. הרי גם מה שאנחנו
זכינו - זו מתנת חינוך, וכי מדוע שאותה
מתנת חינוך לא תגיע גם לחברים שלנו?

אלו מחשבות צריכות לעבור לנו בראש, כאשר רואים לעיתים את ההסתרות הללו?

צריך לזכור תמיד את מה שרבי נתן אמר:
"גדולתנו ותפארתנו - יגלה משיח צדקנו".
בעיני בשר, קשה מאוד להעריך יהודי פשוט
שיושב בחדר ומדבר את כל אשר על לבו
עם הקב"ה. אי אפשר לתמחר את זה, לא
שייך לשווק את המוצר הזה. זה גם נשמע

די 'מצחיק'. לשבת ולהקדיש כל כך הרבה
זמן ולדבר עם ה'. לכאורה חבל על כל רגע,
לך תלמד.

לסמוך על כוהן

היום קשה לגרום לאנשים להעריך את
הפעולות המרוממות האלו, רק משיח יוכל
לגלות קבל עם ועולם את מה שנעשה
בתיקון העולם על ידי חסידי ברסלב ועל
ידי המתקרבים לרבנו הקדוש.

רבנו אמר דיבורים ששום צדיק אחר לא אמר.
ניקח לדוגמא את הדיבור: אפשר "להיות
כמוני ממש". זה הרי ממש פלא פלאים. בואו
נחשוב לרגע, אחד יבוא ויאמר לי: אתה, כן
אתה, יכול להיות בדיוק כמו חכם בן ציון אבא
שאול... בדיוק כמו חכם עובדיה... בדיוק
כמו ר' מאיר חדש... אני אצחק לו בפנים.
הרי אין דבר כזה. חכם אפרים הכהן אמר
על הרב בן ציון, "כוז נשמה גבוהה כבר לא
תבוא לכאן עוד פעם".

ואילו כאן מגיע אלינו רבנו הקדוש, גדול גדולי
הדורות, שזכה לדברים עצומים, ואומר לנו,
אם תלכו אחריי ותקיימו את עצותי, אתם
תהיו "כמוני ממש". וזה לא בגלל שאנחנו
גדולים, אלא בגלל שהוא כל כך גדול...

על המתנה הזו שווה לשלם בלי סוף. יש
את הספרים, יש את העצות, אבל יש את
הדבר הכי עיקרי, לסמוך על כוחו של הצדיק,
להתקשר עם הצדיק, להאמין בו ולהבין
שהוא נשלח על ידי השי"ת בדיוק עבורנו.

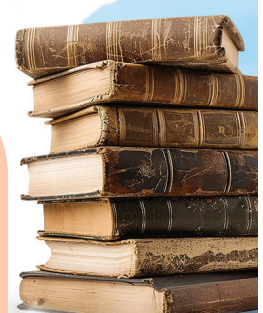
האם ההתקרבות שלכם השפיעה גם על המשפחה הקרובה?

בשנה הראשונה, אחרי חנוכה, אמרתי
לרעייתי: הרי הכל בזכותך, עכשיו הגיע
תורך, סעי לאומן. היא הצטרפה לקבוצה
גדולה של נשים, ובשבת ליווה אותם הרב
ארז משה דורון. אחרי הסעודה בליל שבת,
הוא מסר להם שיעור ואשתי לא הפסיקה
להקשות עליו, היא בטבעה מאוד שמרנית,
יש לנו דרך, יש לנו השקפה ברורה אותה
קבלנו מרבותינו וצ"ל. ולא התאים לה כל
המושגים החדשים שהיא שמעה מהרב.
בשלב מסוים הרב דורון אמר לה: "אני מרגיש
כאן התנגדות, זה לא משהו רגיל".

השיעור הסתיים. אבל אשתי לא חזרה לחדר.
היא הלכה לציון, הציון היה שומם, לא היה
שם איש, השעה הייתה מאוחרת והיא עמדה
בשברון לב והתפללה שם במשך שעות. ואף
היא סיפרה ששם על הציון היא הרגישה מין
תחושה של אהבה, נעימות ושלווה שלא
הכירה עד אז. עד כדי כך שהיא אמרה
לעצמה: כל כך נעים לי עם הקב"ה שלא
אכפת להיפרד כאן ועכשיו מהעולם הזה,
לא איכפת לי למות הרגע...

היא חזרה לחדר, ולמחרת, בשיחה הנוספת
שמסר להם הרב ארז משה דורון שליט"א,
באופן פלאי ובלתי הגיוני, היא שמעה
תשובות לכל התמיהות שהיו לה.

זה ממש מופלא, איך גם היא עברה בבחינה
מסוימת חוויה דומה לשלי. להגיע לציון
הקודש, להאמין, להתעקש, וברוך ה' לקבל.
ממש **וּבְקִשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמְצֵאתָ, כִּי**

**בהיותי נער צעיר התלוויתי
לחכם בן ציון אבא שאול
זצוק"ל ביציאתו מבית
הכנסת, במורד המדרגות בין
אוהל רחל לישיבת נווההרדוק**

תְּדַרְשֵׁנוּ בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ.

מאז, הבית שלנו נכנס לאווירה מיוחדת של קשר בל ינותק עם רבינו.

בתוך הדר הניתוח

הנה, אשתף בנקודה אישית יותר. לפני מספר שנים הצרכתי לעבור ניתוח מסוים בהרדמה מלאה, לפני הניתוח, צריך להפשיט את כל המלבושים ופתאום אתה מוצא את עצמך בלי כלום, אפילו בלי ציצית, מכוסה רק בכתונת בד דקיקה. ברגעים האלה האדם חש תחושה מאוד לא נעימה. אבל בזכות העצה של רבנו התחלתי לדבר עם השם והרגשתי כל כך יציב ורגוע. נזכרתי במה שרבינו אמר פעם: שכאשר משיח יבוא, כולם יהיו מבוהלים ומבולבלים, אבל מי שעשה התבודדות, יתהלך ויבוא למשיח, כמו אחד שממש עכשיו קם משינה טובה, רענן ומיושב.

אנחנו צריכים להבין, גדולי העולם שהיו איתנו בדורות הקודמים הולכים ופוחתים, גם הצדיקים שליט"א שנמצאים בדור שלנו, אינם נגישים לכל אחד בכל רגע. ואילו לנו יש רבי שהולך איתנו יד ביד. הוא ממש כאן איתנו לסעדנו ולהביאנו לכל הטוב שיש, זה הרי הדבר הכי נפלא שהייתי יכול לאחל לעצמי. צדיק גדול ונורא שיבוא עד אלי ויאמר לי: בא, אני לוקח אותך איתי ומוביל את כל מי שמוכן לציית לי, בדרך של צדיקים גמורים.

רבינו הבטיח שמי שיבוא אליו ויאמר את עשרת המזמורים שגילה ויתן פרוטה לצדקה, "אזי אפילו אם גדלו ועצמו עוונותיו וחטאיו מאוד... אתאמץ ואשתדל לאורך ולרוחב להושיעו ולתקנו... בפאותיו אמשכהו ואוציאהו משאול תחתיות. ואני חזק בכל הדברים שלי, אך בזה אני חזק ביותר". ברור שאנחנו מאמינים שזה ממש כפשוטו, וכמו שכבר היה לעולמים עם דוד

העניין להיות ער בשעות האלה. אמרתי לו, אלו הם שעות של חצות. הוא לא הרפה ושאל: מה הכוונה חצות...? כשהוא אמר את המילים האלו, משהו נשבר לי בלב. רציתי לבכות. אמרתי לעצמי: תראה איך ה' זיכה אותך, הנה עומד מולך יהודי של צורה, בשנות העמידה, ובכלל לא יודע שיש כזה מושג שנקרא חצות, הוא אפילו לא יודע למה לשאוף. הרי השעות האלו של חצות הם השעות הכי מזוקקות של היממה. אלו הם שעות של קרבת השם עם האיכות הכי גבוהה. ודרך אגב, העניין הזה כתוב מפורש בצוואת הריב"ש שכתב הבעל שם טוב הקדוש, "להפוך את הימים ללילות ואת הלילות לימים" והפלא שיש חסידים שלא חיים את זה. אבל מי שיודע מרבינו, זה פשוט אצלו. גם אם אנחנו לא זוכים לקום חצות בכל לילה, לפחות זה ב'מקיפים' שלנו, אנחנו מתפללים על זה, כוספים לזה.

איך נותנים לילדים גם להרגיש את המתיקות שבדרך הזו?

"לְבַנְיָכֶם סִפְרוּ וּבְנֵיכֶם לְבַנְיָהֶם וּבְנֵיהֶם לְדֹר אַחֲרָיִם". צריכים להזכיר לעצמינו דבר פשוט מאוד: אם אנחנו לא נכניס את הלב של רבינו לילדים שלנו, ברסלב תהפוך אצלם למקצוע, למפלגה. הם יסעו לאומן כי זה המנהג של המשפחה...

אנחנו רוצים שרבינו יהיה נוכח אצלם בחיים על כל צעד ושעל, שהם ילכו עם רבינו שהם ירגישו רבינו. והתפקיד מוטל עלינו, קודם כל: להתפלל עליהם, ובעיקר להראות להם דוגמה אישית. להכניס בבית שמחה גדולה מכל קיום העצות של רבינו. הנה, לפני מספר ימים, אחד הנכדים הקטנים היה אצלינו והוא ראה אותי יוצא מהחדר עם פיג'מה בצהרי היום, הילד הסתכל עלי בתדהמה ושאל בתום לב: "סבא עכשיו קמת?" במקום לגמגם לו תשובה מנומנמת, התחלתי להתלהב

המלך שהוציא את בנו אבשלום מכל שבעת המדורים והדברים ידועים. אבל ודאי יש לומר שרבינו לא מחכה... הוא מתאמץ ומשתדל לאורך ולרוחב להושיע ולתקן את אנשיו כבר בעולם הזה. הצדיק פועל עבורנו כבר כעת, כאן ועכשיו, רבינו משתטח לאורך ולרוחב על מנת שנעבור כבר בעולם הזה את כל התיקונים הנצרכים, כדי שכשיגיע יום פרדתנו מהעולם, נזכה לבוא ישר אל המקום הראוי לנו בגן עדן.

אני שואל את עצמי הרבה פעמים: איך הילדים של שנת תשפ"ו יעברו את הדור הזה? הרי יש כאן קשיים שלא יאמנו, ואני לא מדבר דווקא על הניסיונות של הטכנולוגיה ושאר עבירות... אני מדבר על העשה טוב. כיצד בדור כה מטורף אפשר לצפות מבחור צעיר או מאברך לחלום לסיים את כל הש"ס בעיון ובבקיאות? לחלום לשמור את העיניים? לחלום לנהום לפני ה' יתברך בחצות הלילה? לחלום לדעת ולהקיף את כל התורה? לחלום להתפלל לפני ה' ולהרגיש שהוא שומע ומאזין לכל מילה? לטהר את הלב, ללמוד תורה לשמה, לתקן את המידות, איפה כל השאיפות האלה היום?

משהו נשבר לי בלב

לאחרונה, יצא לי לשוחח עם חבר, תלמיד חכם, ר"מ בישיבה חשובה, אמרתי לו שנמשיך לדבר מחר. הוא שאל מתי, ואני עניתי שעדיף בשעות הצהריים, כי אני נח בדרך כלל במשך שעות הבוקר עד שתיים בצהריים. הוא נבהל ושאל: אתה מרגיש טוב? הכל בסדר איתך? אמרתי לו שיירגע, פשוט סדר היום שלי קצת הפוך מהעולם. אני משתדל עד כמה שה' מזכה אותי להיות ער בלילה ולכן אני משלים את השינה במשך היום. הוא תקע בי מבט מוזר ושאל: למה, מה

"הראם ניסך בירח ניסן" (מתוך פיוט לחודש ניסן)

הנה אנו כבר עמודים באמצע חודש ניסן, שהוא נס בלשון רבים. שהרבה ניסים נעשו בו: מכת בכורות, יצי"מ וקריעת ים סוף וכו', וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. נזכה לראות פלאי פלאות, פי אלף, בעזהשי"ת.

פסח אותיות פה סח. שהפה נפתח לדבר דיבורים להשם יתברך. וזה עיקר הישועה, כי הישועה תלויה בדיבור וצעקה ותפילה ושוועה להשי"ת. וגם בפסח אומרים כל סדר ההגדה, שזה 'מגיד' וכן בלילה וביום אומרים הלל שלם שזה בבחינת מודה על העבר ומבקש על העתיד. ורבנו ז"ל כותב בליקו"מ שע"י 'מגיד' זוכים לשמירת הברית. וזה עיקר התיקון על ידי דיבור, להיזהר מדיבורים רעים, ולדבר דיבורים טובים, בבחינת פה-סח, פה מלא תשבחות ולא פה רע, שזה אותיות פרע"ה.

ופרע"ה אותיות העור"ף הקשה. שזה בחינת מצרים המרמז על כל המצרים והדחוקות בבחי' 'מיצר הגרון' כמובא בכתבים. על ידי הדיבור נמתק הכל וע"כ בני"י שהיו במצרים, צעקו להשי"ת, ויצעקו ותעל שוועתם אל האלה"ם.

ובימים שלפני פסח, שלושים יום קודם חג, דורשים בהלכות החג, ומנקים בחורים ובסדקים. ומכל זה נעשה תיקונים נפלאים, כמו שאמרו הצדיקים.

ועיקר התיקון הוא בלב של האדם, לטהרו ולזככו מהיצר הרע, כי כל עניין החמץ הוא עניין היצר הרע והגאות שבאדם, כמבואר ברדב"ז ע"ה. וכל עניין המצה זה עניין ענווה ושפלות, לעבוד את השם יתברך בתמימות ופשיטות, ויש לנקות החמץ עד מקום שידו מגעת, וחמץ בפסח הוא אפילו במשהו. על כן צריך זיכוך מושלם, כפי כוחו.

ובליקו"מ איתא שחודשי ניסן ותשרי הם חודשי תשובה. ואין ישראל נגאלים אלא בתשובה. וצירוף החודש הוא: י"שמחו השמים ו'תגל הארץ - הווייה כסדרה. וע"כ החלש יאמר גיבור אני לטהר ולזכך ליבו ומוחו, להתחזק בתשובה ובדיבורי תורה ותפילה, תהילים וליקו"ת, התבודדות ושיחת חברים, ובכל מה שיכול להגביר את הפה-סח.

אך צריך לדעת כלל מפורסם בהכנות לפסח ובחג הפסח: 'אבק אינו חמץ'. לכן יעשה האדם כל שביכולתו העיקר שלא יבוא לכעס. כי משהו חמץ הוא מדרבנן וכעס הוא איסור דאורייתא.

וכבר אמר אחד מהצדיקים שבפורים אומרים "פורים שמח", ובפסח אומרים "חג כשר" ובאמת צריך להפוך ולומר בפורים חג כשר ושמח, שישמח מתוך כשרות, ובפסח חג שמח וכשר, שהעיקר יעשה בשמחה. וכמו שאמר רבנו ז"ל, שאין צריך לעשות חומרות יתרות בפסח.

ואף שנהגו להיזהר מאוד בפסח, יש לעשות זאת מתוך יישוב הדעת ושמחה, כמובא בהלכה שצריך לשמח את הילדים בקליות ואגוזים, או במיני מתיקה ואת עצמו וב"ב.

העיקר שיבוא בליל הסדר מיושב בדעתו ויכין לו סיפורים ומדרשים ביצי"מ לספר לילדיו ולאשתו, ולהתחזק להודות להשי"ת ולהכיר בניסיו הגדולים.

בעהשי"ת שנזכה לאכול במהרה מן הזבחים והפסחים בביהמ"ק, ונזכה לאליהו הנביא מבשר הגאולה למשיח בן דוד, בב"א.

יכול להישאר איך שאתה לבוש ונראה, ופשוט להיות תלמיד של רבינו ולבעור לה' יתברך. בין אם אתה נמצא בחצר חסידית, בשיבה ובקהילה ספרדית, בתוך דרך המוסר הליטאית ובעצם בכל מקום, תמיד אפשר להתחבר ולקבל טל תחיה.

ב"ה זכינו, בני עדות המזרח, למעלות כל כך עצומות. יש לנו תמימות שטבועה בלב, אבל כאשר זקנינו עלו לארץ לפני שמונים שנה, משהו קרה. לאט לאט למדנו להתחכם, אמנם נהיינו חכמים, נעשינו למדנים, אבל הלב הלך והתקרר, האש הלכה ודעכה. ואז הגיע רבינו והחזיר לנו את התמימות הנושנה, את החיבור הפשוט לה' יתברך. בדיוק כפי שנהגו בספונטניות כל הסבים והסבתות הקדושות שלנו. הרי גדלנו על הסיפורים הטהורים האלה, הסבתא שעומדת ליד המזוזה ומתפללת בתום לב על הילדים שיגדלו לתורה ויר"ש, ועל האוכל שיצא ערב וטעים,

ואמרת לי: "אתה יודע מה קרה? סבא למד כל הלילה, אמר תיקון חצות, אחרי זה התבודדות, דיברתי עם הקב"ה והתפללתי אליו, לאחר מכן למדתי בשעות הכי קדושות ואחרי כן התפללתי שחרית בנץ, אהה, אני לא יודע איך זכיתי בכאלו מתנות. אני מברך אותך שגם אתה תזכה לזה". הפנים שלי האירו, והוא קלט את המסר.

עוד דוגמא: בראש השנה האחרון, הגענו הביתה שעתים לפני שבת. חצינו במשך שבוע בערך חצי מאירופה, שפכתי אלפי דולרים בשביל לחזור לארץ ישראל, הגוף שלי היה מפורק לגמרי, היו כמה לילות שלא ישנתי. כל הדברים הטובים ביחד...

יצאתי מהרכב, השכנים בחדר המדרגות רואים אותי מגיע עם מזוודות ופנים מאירות, ובמקום להרגיש צורך להתנצל למישהו, התחלתי לשיר שירים של הודיה

מסביבי ישבו כמוני עמך
בית ישראל מכל המינים
והגוונים, והחגיגה החלה.
רק כאשר היינו בין שמים
לארץ, קלטתי לאן הגעתי...

להשם. היה חשוב לי להראות להם וגם לילדי שאני מרוצה כל כך מהנסיעה הזאת. כי באמת הייתי מאושר, הגוף היה שבור, אבל הלב היה שמח ומרוצה. הנה, גם השנה זכיתי להיות אצל הצדיק בראש השנה.

מהפכת 'אגדלך'

לסיום, אני רוצה להביע התפעלות עצומה ממה שקורה בשנתיים האחרונות בזכות הפעילות הברוכה של 'אגדלך'. זה פשוט משנה מציאות, הפעילות הזו ממש מקלפת לאנשים את החומות של ההתנגדות. אנחנו בעצם אומרים, רבי נחמן מברסלב הוא צדיק שיכול לתת מזור ומענה לכל יהודי, אתה

רבי כזה.

”ויעשו את הפסח...”

כלל הציבור הקדוש מוזמן לשיעורי חג הפסח
שע"י ארגון 'אגדלך' בכל רחבי ארה"ק כדלהלן:

עיר	תאריך	בביהכנ"ס	ישא דברים בקדושת החג	לפרטים ותרומות
אשדוד	ביום א' י"ח ניסן ג' דחוקה"מ פסח	נא להתעדכן בטלפון		הר"ר ראובן עזרי הי"ו 055-6763015
ביתר	יום ב' י"ט ניסן ד' דחוקה"מ פסח בין מנחה לערבית	בביהכנ"ס אוהל פנחס רח' המגיד ממעזיטש	הרה"ח ר' שמעון מנשה רביע שליט"א	הר"ר דוד צבי לוי הי"ו 053-3102449
בית שמש	יום ב' י"ט ניסן ד' דחוקה"מ פסח בין מנחה לערבית	בביהכנ"ס נתיבי אמונה רח' נהרדעא 18 רמה ד' 3	הרה"ח ר' ישי מטלון שליט"א	הר"ר יוסף בן עזרא הי"ו 050-4193330
בני ברק	באחד הימים של חוה"מ	יעודכן בקו אגדלך	הר"ר שלמה ללום שליט"א	הר"ר אהרון כהן הי"ו 054-8481561
הרצליה	יעודכן בקו אגדלך	בבית אחד החברים		הר"ר יצחק גלן הי"ו 058-3237701
חולון		נא להתעדכן בטלפון		058-3207897
חיפה	ביום א' י"ח ניסן ג' דחוקה"מ פסח	בבית אחד החברים	הר"ר אהרון לוי שליט"א	הר"ר פנחס אטיאס הי"ו 052-7601371
ירושלים רמת שלמה	בליל שישי פרשת צו בשעה 22:45	בביהכנ"ס תבלת מרדכי רח' מוצפי פינת פתאל (הכניסה דרך עורת הנשים)	הר"ר מיכאל רחמים שליט"א	הר"ר מיכאל רחמים הי"ו 053-3112823
ירושלים גבעת שאול	יעודכן בקו אגדלך	בביהכ"נ תבלת מרדכי, רחוב בעל השאילתות 30 גב"ש	הר"ר משה נתן לוי שליט"א	הר"ר יוסף סימן טוב הי"ו 052-7634834
נתיבות	יעודכן בקו אגדלך	בבית אחד החברים		הר"ר קאסלווי הי"ו 053-4175139
עמנואל	ביום א' י"ח ניסן ג' דחוקה"מ פסח	בבית אחד החברים	הר"ר שלמה ללום שליט"א	הר"ר אליהו דוד לוי הי"ו 052-7175744
פתח תקווה	ביום א' י"ח ניסן ג' דחוקה"מ פסח	נא להתעדכן בטלפון		050-4165115
עכו	ביום ב' י"ט ניסן ד' דחוקה"מ פסח	יעודכן בקו אגדלך	הר"ר אהרון לוי שליט"א	הר"ר פנחס אטיאס הי"ו 052-7601371
רכסים	ביום ב' י"ט ניסן ג' דחוקה"מ פסח	בביהכנ"ס בית רבינו ברכסים	הר"ר יוסף חיים אבאי שליט"א	הר"ר מרדכי לוי הי"ו 050-4169747
צפת	ביום א' י"ח ניסן ג' דחוקה"מ פסח בשעה 17:45	בביהכנ"ס יד עזרה ושולמית רח' צהל 2	הרה"ח ר' יוסף נחמן לוי שליט"א	הר"ר ישראל נחמן לוי הי"ו 053-3135370

התעדכנו על מיקום השיעורים המדוייק בקו אגדלך: 02-3137556

ויה"ר שנזכה בקרוב לאכול מן הפסחים ומן הזבחים,
בביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

בברכת התורה ארגון 'אגדלך'

ניתן לתרום בטל' 052-714-0454 | בנדרים פלוס < קופת אגדלך | בנדרים פון (מס' ישיר) 0799698185

העברה בנקאית: בנק מרכנתיל, סניף 725, חשבון 0104936756, ע"ש אגדלך ברסלב התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46

הר"ר יצחק לוי הי"ו
לרגל שמחת הולדת בנו בשעתומ"צ

הרה"ח שמעון מנשה רביע שליט"א
לרגל שמחת החלאקה לנכדיו שיח' יה"ר שיזכה לרוות נחת מכל יוצ"ח

הר"ר אליהו ועקנין הי"ו
לרגל להשי"ת על כל החסדים והנפלאות

קו אגדלך לנשים:
02-313-10-63

מהזכרת

עזנונים * שיעורים * חיזוקים * ראינות וסיפורים אישיים

כל מה שחשוב לך ולנשמה